

ฝรั่งเจริญเพราะดินรนให้พัน

จาก

การบีบคั้นของศาสนาคริสต์

พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต)

คำอนุญาต

ที่ก่อตั้งสำนักสงฆ์ในอำเภอสามพราน

๕ พฤษภาคม ๒๕๓๓

เจริญพร คุณพัชนี ดันทานุตร

ตามที่คุณพัชนี ได้แสดงความมีจิตศรัทธา และแจ้งความประสงค์จะขอพิมพ์เผยแพร่จดหมายของอาตมภาพ ที่ตอบจดหมายของพระปลัดเอี่ยม อีสิตฺโต เกี่ยวกับการเผยแพร่ของศาสนาคริสต์ ที่ดำเนินไปพร้อมกับการสร้างความเข้าใจผิดว่าฝรั่งเจริญเพราะนับถือศาสนาคริสต์ อาตมภาพไม่ขัดข้อง เพราะจะได้เป็นการช่วยกันเผยแพร่ความเข้าใจที่ถูกต้อง ให้เป็นที่กันกว้างขวางออกไป เป็นการบำเพ็ญประโยชน์แก่สังคมประการหนึ่ง

เป็นประเพณีของบัณฑิตว่า เมื่อมีคนสร้างความเข้าใจผิดหลงผิดให้เกิดขึ้นแก่มหาชน ก็จะต้องเอาใจใส่ชี้แจงแก้ไข

สร้างความเข้าใจที่ถูกต้อง และเป็นประเพณีของพุทธศาสนิกบัณฑิตไม่ว่าจะเป็นภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก หรือ

อุบาสิกาก็ตามว่า เมื่อมีคนสร้างคำสอนปลอมปนที่เรียกว่าปรปวาทขึ้นมาในพระพุทธศาสนา ก็จะต้องชี้แจงแก้ไขกำจัดคำสอนที่หลอกลวงหรือหลงผิด และรักษาคำสอนที่ถูกต้อง ซึ่งเป็นธรรมเป็นวินัยไว้ให้ดำรงอยู่มั่นคงสืบไปอย่างบริสุทธิ์บริบูรณ์เท่าที่จะเป็นไปได้

การที่คุณพชันี ดันทานุตร มีศรัทธาชวนชวนในเรื่องนี้ เป็นการแสดงความเอาใจใส่รับผิดชอบต่อพระพุทธศาสนา และอนุวัตรตามประเพณีของพุทธศาสนิกบัณฑิตจึงขออนุโมทนาด้วย ขอกุศลกิจที่บำเพ็ญครั้งนี้ จงเป็นปัจจัย เพื่อความเจริญมั่นคงแห่งพระพุทธศาสนธรรม เพื่อประโยชน์สุขของพหุชน และจงอำนาจานิสงส์ผลให้คุณพชันี ดันทานุตร พร้อมทั้งญาติมิตร เจริญด้วยจตุรพิธพรตลอดกาลนาน

ขอเจริญพร

พระเทพเวที

ฝรั่งเจริญเพราะดินร่นให้พ้นจาก การบีบคั้นของศาสนาคริสต์

พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต)

๑๙ มิถุนายน ๒๕๓๑

เรียน พระปลัดเยี่ยม อธิสัทโธ

ตามที่ท่านได้เขียนจดหมายไปถามปัญหา อยากจะให้
ตอบข้อสงสัยนั้น ตามปกติระยะนี้ผมมีงานเร่งมากไม่มีเวลา
จะตอบ โดยมากต้องเก็บจดหมายไว้นานๆ แต่จดหมายของ
ท่านนี้ เห็นว่า เป็นเรื่องสำคัญ แม้ว่าจะไม่มีเวลาเขียนก็ได้
พูดบันทึกเสียงแล้วขอร้องให้พระมหาอินศร ช่วยพิมพ์ให้ ข้อ
สงสัยของท่านข้อสำคัญก็คือ

เวลานี้มีคนไปเข้าคริสต์กัน โดยที่เห็นไปว่าคนฝรั่ง
ชาวตะวันตกถือศาสนาคริสต์ ฝรั่งจึงเจริญทุกอย่าง ไม่ว่าจะ
การเศรษฐกิจ การทหาร การเมือง ทางวิทยาศาสตร์

สรรพาวุธต่างๆ อย่าง ซึ่งเป็นวิธีการของนักเผยแผ่ศาสนาคริสต์ที่จะพูดให้เข้าใจกันอย่างนั้น

วิธีการเผยแผ่และชักจูงของนักสอนศาสนาคริสต์ ที่ทำอย่างนี้ เป็นการกระทำที่น่ารังเกียจ เพราะเป็นการกล่าวเท็จ ไม่ตรงตามความเป็นจริง และเป็นการไม่ยุติธรรมทั้งแก่คนไทยและแก่พระพุทธศาสนา ถ้าเขาใช้วิธีเผยแผ่แบบมีเล่ห์กลอย่างนี้ ก็ควรจะต้องเผยแผ่ความจริงให้เป็นที่เข้าใจกันได้*

การที่เข้าใจกันไปว่า ฝรั่งเศสเจริญเพราะนับถือศาสนาคริสต์อย่างนั้นนั้น ก็เป็นเพราะว่าพระเราก็คือ ชาวบ้านญาติโยมเราก็คือ ไม่ประวัติศาสตร์ของประเทศตะวันตกว่าเขาได้สร้างความเจริญนั้นมาอย่างไร ความจริงเรื่องนี้เป็นความเท็จทางประวัติศาสตร์ที่ง่าย ๆ คนที่ประวัติศาสตร์ความเป็นมาของประเทศตะวันตก ถ้าได้ยินคนมาพูดว่าฝรั่งเศสเจริญเพราะนับถือศาสนาคริสต์ ก็จะมีรังเกียจพูดว่าเป็นคนไม่มี

* ข้อความบางแห่ง เช่นในย่อหน้านี้ ได้เขียนแทรกเพิ่มหรือทำให้ชัดขึ้นกว่าฉบับเดิม

ความ^๓ หลงงมหายไปตามความเข้าใจเอาเองตื้นๆ หรือ มิฉะนั้นก็อาจจะพูดออกมาด้วยตั้งใจจะหลอกหลวงคนอื่น ให้ เขาหลงเชื่อตน เรื่องราวที่เป็นจริงนั้นตรงกันข้ามกับคำที่เขา พูดเลยทีเดียว กล่าวคือ ฝรั่งเศสตะวันตกเขาเจริญขึ้นมาได้ ในทางวิทยาศาสตร์เป็นต้นนี้ ก็ด้วยการที่เขาพยายามดิ้นรน ให้พ้นจากความครอบงำหรือการบีบคั้นของศาสนาคริสต์ ต่างหาก ไม่ใช่เพราะนับถือศาสนาคริสต์แล้วเจริญ จะขอ เล่าถวายเป็นประวัติศาสตร์เล็กน้อย

ศาสนาคริสต์นี้ ในประเทศตะวันตก เคยมีอำนาจมาก มีอำนาจในทางการเมือง ขนาดที่ว่าสามารถครอบงำ ประเทศต่างๆ ในยุโรปทั้งหมดต้องเชื่อฟัง แม้แต่กษัตริย์ ประเทศต่างๆ ก็ต้องให้ไปเป็น^๓สวามนกฎให้ ระยะเวลาที่ ศาสนาคริสต์มีอำนาจครอบงำประเทศตะวันตกนั้น ฝรั่งเศส เรียกว่า ยุคมืด (Dark Ages) ที่นี้ ทางศาสนาคริสต์นั้น จะไม่ ยอมให้คนมาสงสัยพระเจ้าสงสัยคำสอนในคัมภีร์ไบเบิล แสดงความคิดเห็นขัดแย้ง หรือเห็นต่างไปจากคัมภีร์ไบเบิล เช่น เรื่องพระเจ้าสร้างโลก บันดาลสิ่งต่างๆ สร้างโลกใน ๗

วัน ทำไมจึงสร้างแสงสว่างก่อน แล้วสร้างดวงอาทิตย์และ
ดวงจันทร์ทีหลัง พระเจ้ามีอำนาจสร้างโลกบันดาลทุกสิ่งทุก
อย่าง และมีมหากรุณา ต้องการให้มนุษย์มีความสุข แต่
ทำไมจึงสร้างโรคภัยไข้เจ็บขึ้นมา ทำไมสร้างให้บางคนเกิด
มาพิกลพิการปัญญาอ่อน ต้องมีชีวิตอย่างทุกข์ยาก
เดือดร้อนแสนลำเค็ญ ทำไมจึงบังคับซาตานไม่ได้ ทำไมจึง
ปล่อยให้ศาสนาอื่นๆ แล้ว กลับไปลงโทษคนที่นับถือ
ศาสนาอื่นๆ เหล่านั้น หาว่าเขานับถือผิดๆ ทำไมพระเจ้าไม่
ลงโทษตัวเองที่ปล่อยให้ปล่อยปละละเลยหรือสร้างคนที่ตั้งศาสนา
อื่นๆ ขึ้นมา ฯลฯ อะไรทำนองนี้ ใครจะพูดแสดงความสงสัย
ไม่ได้เป็นอันขาด เพราะฉะนั้น คนจะคิดในเรื่องความจริง
ต่างๆ ก็พูดไม่ได้ ยิ่งกว่านั้น เพื่อบังคับควบคุมให้ได้ผลเต็มที่
ศาสนาคริสต์ก็เลยตั้งศาลขึ้นมา เขาเรียกว่าศาล Inquisition
ซึ่งแปลเป็นไทยว่า ศาลสอบสวนศรัทธา ใครที่พูดออกมา
แสดงความสงสัยเกี่ยวกับพระเจ้าสงสัยคำสอนในคัมภีร์ไบ
เบิล เขาก็จับเอาไปขึ้นศาลนี้ แล้วก็ลงโทษต่างๆ เช่น เผาทั้ง
เป็น หรืออาจจะประหารชีวิต หรืออาจจะขังคุก หรือให้ตี

ยาพิษ ยกตัวอย่างง่ายๆ เช่น นักวิทยาศาสตร์คนสำคัญในประวัติศาสตร์คนหนึ่ง คือ กาลิเลโอ ได้ค้นคว้าเรื่องความจริงต่างๆ แล้วก็เห็นว่าโลกนี้กลมหมุนรอบดวงอาทิตย์ และได้แสดงความคิดเห็นขึ้นมา ก็เลยถูกจับขึ้นศาลไต่สวนศรัทธา แต่เนื่องจากกาลิเลโอนี้กลัวตาย ก็เลยยอมละความเห็นนั้น เพราะเห็นแก่ชีวิตของตน เขาก็เลยไว้ชีวิต แต่สำหรับรายอื่นๆ ศาลของศาสนาคริสต์นี้ได้ฆ่าคน เผาคน ให้คนดื่มยาพิษไปมากมาย เพื่อไม่ให้คนเข้าใจโลกและชีวิตแปลกไปจากคำสอนในไบเบิล

แต่เพราะการใช้อำนาจบีบบังคับจี้จนไหวหวั่น จึงทำให้พวกฝรั่งที่ต้องการแสวงหาความจริงพยายามดิ้นรนกัน เมื่อพูดในที่เปิดเผยไม่ได้ก็ลอบจับกลุ่มกันเงียบๆ ค้นคว้าหาความลับ และเผยแพร่ความลับในหมู่พวกตน ต่อมาความลับทางวิทยาศาสตร์ก็เจริญขึ้น เพราะยิ่งกดก็ยิ่งดัน อันนี้เป็นธรรมชาติของมนุษย์ แล้วในที่สุดต่อมา แม้ในทางการเมืองฝรั่งก็ดิ้นรน จนกระทั่งพ้นจากอำนาจครอบงำของศาสนาคริสต์ไปได้ประเทศต่างๆ ก็มีการปกครองเป็นอิสระของ

ตนเองอย่างที่เราเห็นๆ กันอยู่■ในปัจจุบันนี้ ทางการศึกษา คริสต์ก็เสื่อมอำนาจลงมา จนกระทั่งว่า มีแต่ วาติกัน ที่เขา ยอมรับกันให้เป็นประเทศหนึ่ง ซึ่งว่าที่จริงก็เป็นเพียงเมือง เล็กๆ ■ในกรุงโรม ประเทศอิตาลี

อันนี้เป็นตัวอย่างที่ชี้ให้เห็นว่า พวกฝรั่งเขามีความ เจริญทางวิทยาศาสตร์ขึ้นมา ตลอดจนความเจริญอื่นๆ ที่ เนื่องมาจากวิทยาศาสตร์หรือเทคโนโลยีอะไรต่างๆ นี้ ก็ เพราะว่าเขาดิ้นรนต่อสู้■ให้พ้นจากการครอบงำบีบบังคับของ ศาสนาคริสต์ต่างหาก ไม่ใช่ว่าเป็นเพราะเขานับถือศาสนา คริสต์แล้วก็เลยเจริญ ที่นี้ ฝรั่งเขานับถือศาสนาคริสต์นั้น ก็ ไม่ใช่ว่านับถือกันมากมายอย่างที่แสดงในตัวเลข เพราะเมื่อ วิทยาศาสตร์เจริญขึ้นแล้ว คนก็เลยไม่เชื่อถือคำสอนใน ศาสนาคริสต์ คนก็นับถือศาสนาคริสต์น้อยลง ฉะนั้น ความ เจริญทางปัญญาและความก้าวหน้าของวิทยาการที่เกิดขึ้น ในเมืองฝรั่งนี้ มันสวนทางกับศาสนาคริสต์ มันคนละเรื่องกัน มันเกิดจากคนที่ไม่เชื่อศาสนาคริสต์ และคนที่ถูกศาสนา คริสต์บีบบังคับ เช่น นักวิทยาศาสตร์ที่ดิ้นรนค้นคว้า ไม่ยอม

เชื่อฟังศาสนาคริสต์ ไม่ยอมให้บาทหลวงบังคับครอบงำ เพราะฉะนั้น อย่าเอามาปนกันไม่ได้ ต้องเข้าใจให้ถูกต้อง

ส่วนคนที่นับถือศาสนาคริสต์เอง ต่อมาก็แตกแยกกันไปเป็นนิกายต่างๆ นิกายที่สำคัญ ก็มี โรมันคาทอลิก กับ โปรเตสแตนต์ ซึ่งมีการทะเลาะวิวาทกันอย่างรุนแรงมาก เพราะว่าศาสนาคริสต์นี้เอาศรัทธาเป็นหลัก เมื่อศรัทธาแล้ว ก็ทำได้ทุกอย่าง ฆ่าฟันกันได้ และคนที่นับถือต่างนิกาย ออกไปนี้ เขาถือว่าเป็นบาปอย่างรุนแรง เพราะเป็นคนที่ถูกซาตานหลอกเอาไป ไปเชื่อซาตาน เพราะฉะนั้น เขาก็สามารถจะฆ่าทิ้งเสีย อย่างในประเทศอังกฤษสองนิกายนี้ได้ ต่อสู้กันมาก บางทีฝ่ายหนึ่งมีอำนาจขึ้นก็ยกกองทัพไปฆ่าอีกฝ่ายหนึ่ง ล้างกันเป็นถิ่นเป็นหมู่บ้านเป็นตำบล ลูกเล็กเด็กแดงก็ไม่ไว้ จึงเดือดร้อนกันมาก จนกระทั่งว่าอีกนิกายหนึ่งที่อ่อนแอกว่าสู้ทนอไม่ไหวก็ต้องลี้ภัย เดินทางเสี่ยงภัยไปโลกใหม่ ตอนนั้น อเมริกาเป็นโลกใหม่ เพราะว่าเขาเพิ่งค้นพบ การเดินทางไปก็ลำบากยากเย็น ต้องผจญภัย เสี่ยงอันตรายมาก อาจจะต้องตายกลางทาง แต่เพราะเหตุที่ว่า ถ้าอ

ก็ตาย หนีไปยังพอมมีทางรอด ก็เลยหนีกันไป ซ้ำม่น้ำซ้ำม ทะเลไป ที่รอดก็ไปขึ้นแผ่นดินใหม่ที่อเมริกานั้น ไปกับ อินเดียนแดงบ้าง ไปต่อกับความยากลำบากต่างๆ ไปตั้งถิ่นฐานใหม่ ทำให้มีการบุกเบิกแผ่นดินใหม่นี้ ประเทศอเมริกาซึ่งเกิดขึ้นมาในภายหลัง ก็เกิดจากการหนีภัย เบียดเบียนระหว่างนิกาย ของศาสนาคริสต์นี่ เป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญ ฉะนั้น เราจะเห็นว่า ประวัติศาสตร์ชาติตะวันตกที่เกี่ยวข้องกับความเจริญนี้ เป็นเรื่องของการดิ้นรนจากภัย ที่เกิดจากศาสนาคริสต์นี้มากมาย คนไทยบางคนมานึกถึงสภาพปัจจุบันของพระพุทธศาสนาในเมืองไทยเราว่า มีการแตกแยกทะเลาะวิวาทกันมากมาย ทำให้รู้สึกเสื่อมศรัทธา แต่ถ้าเอาไปเปรียบเทียบกับเหตุการณ์ในศาสนาอื่นๆ อย่างในศาสนาคริสต์ที่เล่ามานี้ เรื่องราวแตกแยกขัดแย้งในวงการพระพุทธศาสนา ก็เป็นเรื่องเล็กน้อยอย่างยิ่ง ในห้วงชาวพุทธจะขัดแย้งกันอย่างมากก็ได้เถียงพูดว่า หรือเขียนว่ากัน ไม่ไปรบราเช่นฆ่ากันเป็นสงคราม หรือเดียดร้อกันมากมาย

นอกจากนั้น ศาสนาคริสต์ยังมีประวัติต่างพร้อมสำคัญที่แก้ตัวไม่ได้ ก็คือว่าได้มากับลัทธิอาณานิคม ในสมัยที่ฝรั่งมาล่าเมืองขึ้น ซึ่งประเทศไทยเองก็โดนมาแล้วไม่จกจดจำ คนไทยเองน่าจะประวัติศาสตร์นี้ ในสมัยอยุธยาพวกฝรั่งนักเผยแผ่ศาสนาคริสต์ก็เข้ามาถ้บนักรบ กับทหารที่เข้ามาล่าเมืองขึ้น หรือบางทีก็เป็นตัวนำทางให้แก่ทหารหรือกองทัพ โดยเข้ามาก่อน แล้วก็ให้ทหารเข้ามายึดครองที่หลังอย่างในญี่นั้น ก็มีเรื่อง จนกระทั่งว่า ทางบ้านเมืองปกครองสมัยนั้นเขาต้องปิดประเทศไป พวกบาทหลวงเข้าไปเผยแผ่ศาสนา เสร็จแล้วก็ชักนำไปให้พรรคพวกจากประเทศของตนเองเข้ามาครอบงำเอาประเทศอื่นเป็นเมืองขึ้น ฉะนั้นเราจะเห็นว่า ศาสนาคริสต์นี้แผ่ไปพร้อมก้บลัทธิอาณานิคมหรือลัทธิล่าเมืองขึ้นของฝรั่ง ฝรั่งจึงได้เมืองขึ้นทั้งในเอเชียในแอฟริกาในอเมริกาใต้อะไรพวกนี้มากมาย

อย่างที่บอกเมื่อกี้ว่า ตั้งแต่วิทยาศาสตร์เจริญขึ้นมาคนก็ชักห่างเหินไม่ค่อยเชื่อถือศาสนาคริสต์ การนับถือที่มีอก็มาเรื่อยๆ อย่างนั่นเอง จนกระทั่งในประเทศอังกฤษ

หรือในอเมริกาเป็นต้นปัจจุบันนี้ คนที่ไม่ใส่ใจต่อศาสนาคริสต์ก็ผละกันออกไปมาก จนกระทั่งพวกเผยแผ่ศาสนาคริสต์ ต้องขายโบสถ์กันก็มากมาย วัดไทยที่ไปตั้งในอเมริกานั้นบางวัดก็ไปซื้อโบสถ์คริสต์นั่นเองที่เขาเลิก เขารักษาไม่ไหวแล้ว ในอเมริกานั้นฝรั่งขายโบสถ์กันมากมาย ในอังกฤษก็เหมือนกัน โบสถ์นั้นขายไป แล้วก็เอาไปใช้ในเรื่องสนุกสนานบ้างก็มี อันนี้ก็เป็นเรื่องที่น่าจะ... กันอ... คนไทยทำไม่ถึงมาหลงฟังคำของคนเผยแผ่ศาสนาคริสต์ ที่มาล่อหลอกด้วยคำซึ่งไม่เป็นความจริง ถ้าประวัติศาสตร์ศึกษานิดหน่อยก็จะเข้าใจ ไม่มีปัญหาเรื่องนี้

ในประเทศตะวันตกนั้น ศาสนาคริสต์ก็เสื่อมลงมาก คนเขาก็ไม่เอาใจใส่ การหาเงินหาทองก็ยากลำบาก อำนาจก็ลดน้อยลงไป และเวลานี้ก็เห็นกัน... ว่า เขาหันมาสนใจที่จะเผยแผ่ในทางตะวันออกมาก ก็น่าจะเป็นข้อพิจารณาว่า เขาอาจจะหันเหความสนใจ หันนโยบายมาทางตะวันออก เพราะว่าพวกประเทศตะวันออกนี้เป็นประเทศที่ด้อยพัฒนา คนไม่ค่อยเจริญ ไม่ค่อย... วิทยาศาสตร์ ไม่ค่อย...

ประวัติศาสตร์ ไม่มีความสับสนใหม่ อาจจะถูกพุดจา
 ล่อหลอกให้เชื่อถือได้ง่าย ส่วนทางตะวันตกนั้นเขาสอนจะ
 ให้คนเชื่อมั่นก็ยากแล้ว เพราะฉะนั้น เขาก็ต้องถอยจาก
 ทางด้านโน้นมาทางนี้ จึงควรพิจารณาเองว่า ควรจะตกเป็น
 เยื่อเขา ด้วยการฟังคำล่อหลอกหรือไม่ ขอให้ตัดสินใจด้วย
 ปัญญา

ที่บอกว่าฝรั่งนั้นเขาก็เปื้อนฝ่ายทางศาสนาคริสต์มา
 เราก็เห็นๆ กัน อย่างปัจจุบันนี้ก็มีฝรั่งชาวตะวันตกหันมานับ
 ถือพระพุทธศาสนา มาปฏิบัติสมาธิวิปัสสนากัน ศูนย์สมาธิ
 วิปัสสนาก็เกิดขึ้นในประเทศตะวันตกกันมากมาย แล้วก็มี
 ฝรั่งมาบวชพระมาเมืองไทย พระฝรั่งที่บวชขอตามสำนัก
 ต่างๆ ก็มีจำนวนมาก แล้วฝรั่งเหล่านี้ก็กลับไปเผยแพร่ศาสนา
 ในประเทศเดิมของตนบ้าง ประเทศอื่นในหน้ตะวันตก
 ด้วยกันบ้าง ก็เห็นๆ กันอ

เราจะเห็นว่า ในศาสนาคริสต์นี้ เขาถือเรื่องศรัทธา
 เป็นสำคัญ และศรัทธาที่เขาบังคับกันด้วย คือใครจะเชื่อต่าง
 จากเขาไปไม่ได้ ในเมื่อเขามีอำนาจเขาก็บีบบังคับเขา บังคับ

เอา และก็อาจจะสามารถลงโทษ ฆ่าตายอะไรทำนองนี้ เรื่องจึงได้เกิดอย่างที่ว่ามา แต่ในทางพระพุทธศาสนา เราไม่เป็นเช่นนั้น ใครจะนับถืออะไรก็เป็นไปโดยอิสระเสรี ให้ความสำคัญของตนเอง เราจะไม่มีกรไปกดขี่เบียดเบียนในเรื่องศรัทธาความเชื่อถือ ฉะนั้น ในประวัติศาสตร์ของพระพุทธศาสนา ไม่ว่าจะใครจะสงสัยจะคิดอย่างไร จะผิดแปลกไป เราก็ไม่จับไปฆ่าไปแกง จึงไม่มีการบีบคั้นเบียดเบียนกันในเรื่องนี้ขึ้น ในแง่หนึ่งก็ทำให้คนไม่ต้องไปดิ้นรนต่อสู้ ถ้าจะว่าการดิ้นรนต่อสู้ทำให้เกิดความเจริญรุ่งเรืองอย่างนั้น ก็ยอมรับได้ เพราะฝรั่งเขาเจริญมาแบบนั้น ส่วนในทางพระพุทธศาสนา เราไม่มีการบีบคั้น ไม่มีการกดขี่ข่มเหงด้วยเรื่องความเชื่อ มันก็เลยทำให้คนไม่ดิ้นรน ก็เลยอ่อนโยนกันไปสบายๆ อ่อนโยนไปเรื่อยๆ

สรุปว่า ลักษณะที่จะเห็นได้ว่าต่างกันระหว่างพระพุทธศาสนากับคริสต์ศาสนานั้น ถ้าไม่พูดถึงด้านคำสอน พูดเฉพาะลักษณะอาการปฏิบัติในภายนอก

ประการที่หนึ่ง ทางศาสนาคริสต์นั้น ถือเอาศรัทธา เป็นใหญ่ และศรัทธาของเขานี้มีความหมายเป็นการกำหนด ว่า ต้องเป็นอย่างนั้นต้องเป็นอย่างนี้ คือมีลักษณะบังคับ ด้วย เพราะฉะนั้น ถ้าหากใครไม่เชื่อถือว่าเป็นบาป ทีนี้ ถ้าเขามีอำนาจ เขาก็จะบีบบังคับว่าต้องให้เชื่ออย่างที่เขาสอนไว้ จะไปสงสัยอะไรไม่ได้ จึงมีเหตุเกิดขึ้นในทำนองที่ว่า มีการตั้งศาลจับกุมลงโทษ ถึงกับฆ่าฟันประหารชีวิตอะไรกัน ส่วนในทางพระพุทธศาสนานั้น ก็ถือศรัทธาเป็นหลักสำคัญใน พระพุทธศาสนาด้วยเหมือนกัน แต่ให้เป็นศรัทธาที่ ประกอบด้วยเหตุผล ใช้ปัญญา ให้คนมีสติที่จะสงสัย พิจารณาไตร่ตรอง เพราะฉะนั้น เราก็จึงต้องให้โอกาสแก่คน ที่จะคิด มีเสรีภาพทางความคิด จึงไม่มีเหตุที่จะไปบีบบังคับ กัน

ประการที่สอง ลักษณะการเผยแผ่ของศาสนาคริสต์ นั้น มีอำนาจทางการเมืองด้วย โดยเข้าไปมีอำนาจในการ ปกครองของประเทศ ถ้าหากว่าตัวมีกำลังมากก็สามารถที่จะ ครอบงำประเทศได้หลายๆ ประเทศ อย่างในยุโรปนั้น ก็

เคยมีอำนาจครอบคลุมทั้งหมด ทั่วทั้งยุโรป อย่างที่ได้เล่า
แล้วว่า โป๊ปจะต้องเป็น **■** สวมมงกุฎให้กษัตริย์ประเทศต่างๆ
และมีอำนาจที่จะบังคับกษัตริย์นั้นเดินเท้าเปล่ามาจาก
ประเทศของตน มาคารวะหรือมาสารภาพผิดต่อโป๊ปอะไร
ทำนองนี้ การที่มีอำนาจทางการเมือง หรือแสวงหาอำนาจ
ทางการเมืองนี้เป็นเรื่องสำคัญมาก และเมื่อมีอำนาจทาง
การเมือง ก็เลยไปใช้อำนาจบีบบังคับคนในเรื่องความเชื่อถือ
ด้วย ส่วนในทางพระพุทธศาสนา呢 ทำนสั่งสอนคนในทาง
การเมืองการปกครอง ให้ **■** ปกครองประเทศปกครองให้ดีให้
มีคุณธรรม แต่ว่าทางฝ่ายพระนี้ จะไม่เข้าไป **■** ทางการเมือง
ไม่มีอำนาจทางการเมืองเอง ฉะนั้น ก็จะไม่เห็นเหตุการณ์แบบ
ที่ว่า พระพุทธศาสนา呢ไปกับลัทธิล่าอาณานิคม หาเมืองขึ้น
อะไร เพราะเราไม่ไป **■** กับการเมือง ไม่เข้าไปครอบงำ
ทางการเมือง ไม่ไปมีอำนาจทางการเมือง ฉะนั้น ลักษณะนี้
จึงต่างกัน ซึ่งควรจะเข้าใจไว้ นี้ก็เป็นสภาพความเป็นจริง
ความเป็นมาในประวัติศาสตร์ถึงปัจจุบันนี้ ถ้ามีโอกาสมันก็มี
ทางที่จะเป็นอย่างนี้ได้อีก จึงควรจะศึกษาสิ่งเหล่านี้ให้

เข้าใจตามความเป็นจริง ถ้าหากว่าเราได้ศึกษา มีความรู้
เรื่องประวัติศาสตร์บ้างแล้ว ก็จะช่วยให้วินิจฉัยเรื่องราว
ต่างๆ ได้ถูกต้อง ตนเองก็จะไม่หลงคิดผิดพลาดไป และก็จะ
ไม่ถูกใครมาล่อหลอกชักจูงให้ไขว้เขวด้วยความไม่รู้ หรือไร้
วิจรรณญาณ

ผมขอตอบจดหมาย โดยตอบข้อสงสัยของท่านปลัด
เพียงเท่านี้ก่อน และหวังว่าคำตอบนี้คงจะเป็นประโยชน์ที่จะ
ช่วยให้ญาติโยมเข้าใจความจริงได้ตามสมควร

ด้วยความนับถือ

พระเทพเวที

มาทำหน้าที่ของชาวพุทธกันเถิด !

ข้อเขียนต่อไปนี้ วันหนึ่งดิฉันได้อ่านนิตยสารทางเดินของเปรียญธรรมสมาคม ฉบับวันอาสาฬหบูชา ประจำพุทธศักราช ๒๕๓๑ ในหัวข้อว่า "ฝรั่งเจริญเพราะดินรนให้พ้นจากการบีบคั้นของศาสนาคริสต์" ซึ่งเป็นจดหมายคำถามคำตอบของพระปลัดเอียด อธิสทุโต ได้เขียนถามท่านเจ้าคุณพระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตฺโต) หลังจากดิฉันได้อ่านบทความนี้แล้ว ดิฉันมีความคิดเห็นว่าควรจะมีพิมพ์ออกเผยแพร่ให้พุทธศาสนิกชนได้อ่าน จึงได้ขออนุญาตพระเดชพระคุณท่านเจ้าคุณพระเทพเวที และท่านได้อนุญาตให้ดิฉันพิมพ์เผยแพร่เรียบร้อยแล้ว (ดังบทความข้างต้นที่ท่านได้อ่าน) เพื่อนดิฉันได้ให้ความเห็นว่า ในฐานะที่เราเป็นพุทธศาสนิกชนเราน่าจะมีความคิดเห็นส่วนตัวนำมาลงบ้าง ดิฉันได้บอกกับเพื่อนๆ ว่า ดิฉันไม่มั่นใจในตัวเองเลย เพราะ

ดิฉันเป็นคนที่มีการศึกษาน้อย จึงได้ไปกราบเรียนพระเดชพระคุณท่านเจ้าคุณพระราชาธรรมนิเทศ (ระแบบ วิฑูตญาณ) ท่านได้ให้ความเห็นดิฉัน ให้ลองทำดู เมื่อท่านพูดคำนี้ ดิฉันจึงเกิดความมั่นใจขึ้น และคิดว่ายังไงดิฉันก็คงมีผู้ใหญ่ให้คำแนะนำและเป็นทีปรีक्षा เมื่อดิฉันอ่านข้อความนี้แล้วเกิดความคิดเปรียบเทียบขึ้นในฐานะที่ดิฉันเป็นพุทธศาสนิกชน เกี่ยวกับหลักธรรมคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ซึ่งพระองค์ทรงมีความกว้างไกล ทรงมีพระปัญญาคุณโดยพระญาณของพระองค์เอง และการของพระองค์นั้น เป็นสิ่งที่ใครจะปฏิเสธไม่ได้เลย ในอัครคัมภีร์สูตร ที่มณีกาย พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ได้ทรงตอบคำถาม ของวาเสฏฐะสามเณรและภราวาชะสามเณร เกี่ยวกับวิวัฒนาการของโลกและของมนุษย์ พระสูตรนี้แสดงถึงความเจริญของโลกมนุษย์นั้น ซึ่งมียุคหนึ่งจะเจริญถึงที่สุด และก็จะต้องเสื่อมลงโดยที่โลกนี้จะถูกทำลายลงด้วยน้ำ ด้วยไฟ ด้วยลม และด้วยฝีมือมนุษย์เอง ท่านได้แสดงถึงลักษณะของโลก มีรูปกลมรีคล้ายลูกส้มอ หมุนรอบๆ ตัวเอง

มีน้ำรองอ▣ใต้พื้นแผ่นดิน มนุษย์เรานี้อาศัยอ▣บนผิวโลกใน
ระบบสุริยจักรวาลนี้ มีพระอาทิตย์ พระจันทร์ และมีดาวพระ
เคราะห์อื่นๆ นับไม่ถ้วน ทั้งนี้เราอาจจะกล่าวว่าเป็นไปไม่ได้
ถ้าเราไม่มีเครื่องมือเครื่องมือที่จะพิสูจน์ หลังจากวงการ
วิทยาศาสตร์เจริญขึ้น และได้พิสูจน์โดยใช้เครื่องมือ
เครื่องมือ ทุกอย่างก็ตรงตามที่พระองค์ทรงแสดงไว้

นอกจากนั้น เรื่องเกี่ยวกับมนุษย์เป็นคนทำลาย
ธรรมชาติ เราจะเห็นได้ในยุคปัจจุบันว่ามนุษย์เป็นคน
ทำลายป่าไม้ ทำลายอากาศ เป็นคนขูดคั้น
ทรัพยากรธรรมชาติมาใช้จนแทบจะหมด▣แล้ว มนุษย์เป็น
คนสร้างระเบิดนิวเคลียร์ขึ้นมาทำลายล้างกัน ซึ่งกต▣ม
ที่เดี๋ยวก็สามารถจะทำลายล้างกันจนหมดโลก ส่วนเรื่องว่า
ด้วยโลกนี้จะพินาศด้วยวาทภัย ด้วยอุทกภัย ด้วยอัคคีภัย
อันนี้เราจะเห็นได้เพราะมีเหตุแผ่นดินไหว น้ำท่วม ภูเขาไฟ
ระเบิด ไฟป่าเผาไหม้ ทุกสิ่ง ทุกอย่างพระสัมมาสัมพุทธเจ้า
ได้ตรัส▣โดยพระญาณของพระองค์เอง เรื่องนี้เป็นเรื่อง
รูปธรรม

ส่วนในเรื่องนามธรรม พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงมีพระมหากรุณาคุณและพระบริสุทธิ์คุณ ซึ่งจะหาศาสดา^๑ใดเสมอเหมือนพระองค์มิได้ ท่านไม่เคยผูกขาดความเป็นพระพุทธรูปที่พระองค์เพียง^๑เดียว ท่านได้แสดงไว้ในมหาปทานสูตร ที่ชนิกายว่า พระสัมมาสัมพุทธเจ้าในอดีตเคยมีแล้วหลายพระองค์ และ^๑ใดที่บำเพ็ญบารมีเป็นพระโพธิสัตว์บำเพ็ญบารมีได้เต็มอย่างพระองค์ ^๑นั้นย่อมจะตรัส^๑และเป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ เว้นไว้แต่^๑นั้นจะทำถอยและจะเลิกสร้างบารมี ถ้า^๑นั้นยังมีความพากเพียรที่จะสร้างบารมี^๑ ^๑นั้นย่อมสำเร็จได้ตั้งปรารถนา ดังเราจะสังเกตได้จากกรณีที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทุกพระองค์ แม้องค์ก่อนๆ ตอนที่ท่านส่งภิกษุทั้งหลายออกประกาศสังฆธรรม ท่านได้กล่าวว่า

ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอจงจาริกไปเพื่อประโยชน์แก่ชนเป็นอันมาก เพื่อความสุขแก่ชนเป็นอันมาก เพื่ออนุเคราะห์สัตว์โลก เพื่อประโยชน์เกื้อกูล เพื่อความสุขแก่เทพเทวดา และมนุษย์ทั้งหลาย เธอทั้งหลายจงแสดงธรรมให้งามใน

เบื้องต้น งามในท่ามกลาง งามในที่สุด จงประกาศ
พรหมจรรย์ พร้อมทั้งอรรถะ พร้อมทั้งพยัญชนะ บริสุทธิ์
บริบูรณ์สิ้นเชิง

พึงสังเกตว่า ในการส่งภิกษุออกประกาศสัจธรรมนั้น
พระสัมมาสัมพุทธเจ้า มิเคยปรารถนาถึงพระองค์ และมีได้ให้
ภิกษุทั้งหลายไปชักชวน ให้คนมานับถือเคารพพระองค์ ทรง
ต้องการให้ธรรมอันบริสุทธิ์บริบูรณ์นั้น เพื่ออนุเคราะห์ต่อ
ชาวโลกเท่านั้น อาจจะมีหลายคนกล่าวว่าหลักธรรมของ
พระสัมมาสัมพุทธเจ้า เหมาะสำหรับคนบางกลุ่มที่มีฐานะดี
เท่านั้น ส่วนคนที่ยังทำมาหากินอย่างเราๆ นั้น ไม่สามารถที่
จะประพฤติปฏิบัติธรรมได้ เรื่องนี้เป็นเรื่องการเข้าใจผิด
และผู้ที่พูดก็ไม่ได้ศึกษาหลักธรรมคำสั่งสอน
ของพระพุทธศาสนาโดยแท้จริง ความจริงแล้วหลักธรรมคำสั่ง
สอนพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงสอนโดยที่ดูอุปนิสัย และ
บารมีของเวไนยสัตว์ ท่านจะโปรดตามบารมีของผู้นั้น เช่น

ผู้ใดที่บารมีเต็มแล้ว ผู้นั้นก็ย่อมจะสำเร็จเป็นพระ
อรหันต์หมดสิ้นอาสวกิเลส

ผู้ใดที่บารมีอ่อนลงมากก็คงจะสำเร็จเป็นพระอนาคามี
พระสกทาคามี และเป็นพระโสดาบัน

ผู้ที่ยังมีบารมีไม่ถึงขั้นพระโสดาบัน ก็จะเป็นกัลยาณ
ปุถุชน คือเป็นปุถุชนผู้มีศีลธรรม ประพฤติปฏิบัติดีสมควร
แก่สถานะของผู้นั้น

หลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธศาสนา มิได้ขัดต่อ
โลก แม้โลกจะเจริญวิวัฒนาการในด้านวัตถุไปเพียงใดก็
ตาม หลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธศาสนาอย่าอมทนสมัย
อโสมมอ

ต่อไปจะกล่าวถึงบทหนึ่งสำหรับการสร้างอริยทรัพย์
ภายนอก คือ ทิฏฐธัมมิกัตถประโยชน์ อันนี้จะมีการกล่าวข้อ
๔ ข้อ เกี่ยวกับชีวิตประจำวันของมนุษย์เราทีเดียว

๑. อุกุฐานสัมปทา มีความหมั่นขยันหา
ทรัพย์สิน หมายความว่า ให้หมั่นขยันหาทรัพย์สินในการ
ประกอบอาชีพสำหรับครองเรือน แสดงถึงการประกอบ
อาชีพอะไรก็ตาม จะต้องมีการขวนขวาย มีความหมั่น มี
ความขยันในอาชีพนั้นๆ ซึ่งไม่ว่าจะเป็นนักการเมือง ครูบา

อาจารย์ พ่อค้า ช่างนา ทุกคนจะสามารถประพฤติปฏิบัติได้
หมดไม่มีการขัดกับชีวิตและสังคมปัจจุบัน

๒. อารักขสัมปทา แสดงถึงการรักษา
หมายความว่า การที่เราหาทรัพย์มาได้แล้ว เราย่อมจะต้อง
รักษาทรัพย์สินของเรา ถ้าแม้ว่าเราไม่รู้จักรักษา ถึงเราจะ
ขยันอย่างไรก็ตาม เราก็จะไม่สามารถที่จะมีทรัพย์สินและ
สมบัติต่อไปได้

๓. กัลยาณมิตรตตา คบคนดี คนมีศีลธรรม มิตร
ที่แนะนำธรรมซึ่งเป็นประโยชน์ไว้โทษ มิตรรักษาสิ่งซึ่งเป็น
ความลับของเราไว้ มิตรช่วยเหลือกันคราวตกทุกข์ได้ยาก

๔. สมชีวิตา รู้จักใช้จ่ายใช้สอยตามฐานะ ตาม
สมควรแก่ทรัพย์สินของเรา ซึ่งหามาได้ เช่น การเลี้ยงดู
มารดา บิดา การใช้จ่ายใช้สอยเพื่อความสุขของตัวเอง เพื่อ
ครอบครัว เพื่อญาติพี่น้อง เพื่อสามีภรรยา และการทำบุญ
กุศล แล้วอาจจะมีภาระรักษาไว้ เพื่อคราวที่เราเจ็บไข้ได้
ป่วย

ฉะนั้น หลักนี้จึงเรียกได้ว่าใช้ได้กับบุคคลทุกรูป ทุกนาม ทุกเพศ ทุกวัย ทุกชั้นวรรณะ นอกจากการสร้างอริยทรัพย์ภายนอก ๔ ข้อแล้ว ยังมีการสร้างอริยทรัพย์ภายในอีก อริยทรัพย์ภายในมี ๗ ข้อ ด้วยกันคือ

๑. สัทธา ความเชื่อในความสำเร็จเป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มีความศรัทธาต่อพระรัตนตรัย ศรัทธาในเรื่องบุญเรื่องกุศล และเชื่อในเรื่องวิบากของกรรม เรียกว่าเชื่อในกฎแห่งกรรม

๒. ศีล ควบคุมกายวาจาของบุคคลนั้นตามสถานะ เช่น บุคคลซึ่งปฏิบัติ ถือศีล ๕ ก็ถือปฏิบัติตามหลักของศีล ๕ ถือศีล ๘ ก็ถือปฏิบัติตามหลักของศีล ๘ ถือศีล ๑๐ ก็ถือปฏิบัติตามหลักของศีล ๑๐ หรือศีล ๒๒๗ ก็ถือปฏิบัติตามสมควรแก่สถานะของ^๑นั้น ฉะนั้นคำว่าศีลนี้ ^๒ประพฤติปฏิบัติยอมปฏิบัติได้ตามสมควรแก่สถานะของ^๑นั้น

๓. หิริ ความละอายต่อบาป เนื่องด้วยคำนึงถึงชื่อเสียงของวงศ์ตระกูล คำนึงถึงวัย มีความรับผิดชอบในฐานะที่เราเป็นพุทธศาสนิกชนจึงไม่กล้าทำความชั่ว

๔. โอตตัปปะ ความสะทึงกลัวต่อบาป กลัวกฎหมายลงโทษ กลัวตายแล้วทำให้ตกนรก กลัวบัณฑิตติเตียน กลัวผลของการกระทำชั่ว กลายเป็นความเคยชินของตน

■ใดที่มีความละอายต่อบาป คือ หิริ ข้อ ๓ โอตตัปปะ ข้อ ๔ ความละอายต่อบาป และสะทึงกลัวต่อบาป ถ้า■ใดมี ๒ ข้อนี้แล้วยอมไม่กล้าประพฤติชั่วแม้แต่ด้วยความคิด ไม่กล้าละเมิดสิทธิของ■อื่น ไม่กล้าละเมิดชีวิตของ■อื่น ไม่กล้าละเมิด■ครองของ■อื่น ไม่กล้ากล่าวคำหยาบจ้วงจาบ■ใด แม้แต่ตนเองจะประพฤติชั่ว หรือไปในที่อัปมงคลก็ไม่กล้าทำ เพราะมีความละอายต่อบาป กลัวต่อบาป มีความนับถือในสถานะของตนเอง เป็นมนุษย์■ประเสริฐ จึงไม่กล้าประพฤติในสิ่งที่ผิดศีลธรรมและสิ่งใดที่โลกติเตียน

๕. พาหุสัจจะ มีการศึกษามาก เราเกิดมาเป็นมนุษย์เราควรจะพัฒนาตัวเองขึ้นไปเรื่อยๆ โดยการค้นคว้าหาความเข้าใจ โดยการสดับตรับฟังบ้าง โดยการสนทนากับบัณฑิต สัปบุรุษ มีความรู้ มีศีลธรรม ทำให้เราเป็นมนุษย์ที่ประเสริฐและฉลาดขึ้น

๖. จาคะ ให้เราจักเสียสละทรัพย์สินของตัวเอง เพื่อประโยชน์แก่ครอบครัว เพื่อประโยชน์แก่สังคม คือได้ที่มีจาคะแล้วจะเป็นเศรษฐีใจบุญ ซึ่งจะใช้ทรัพย์สินของตนเองอนุเคราะห์ช่วยเหลือแก่ทุกข์ยาก ลำบากมากกว่าตนเอง บางครั้งยอมเสียสละความสุขของตน เพื่อความสุขของส่วนรวม นอกจากนั้นยังมีการให้อภัย คือ จาคะการเสียสละความโลภของตน เสียสละความโกรธของตนเอง ด้วยการให้อภัยทาน

๗. ปัญญา มีความรอบรู้ จะสังเกตได้ว่าคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ในองค์ธรรมส่วนใหญ่นั้นจะลงท้ายด้วยปัญญา หรือจะมีปัญญากำกับเสมอ ปัญญา คือ การพินิจ พิจารณา การฟัง การไตร่ตรอง ฟัง

แล้วไตร่ตรอง ใคร่ครวญ **■**ว่าสิ่งใดเป็นประโยชน์ สิ่งใดไม่เป็นประโยชน์ สิ่งใดเป็นบุญ สิ่งใดเป็นบาป สิ่งใดควรประพฤติ สิ่งใดไม่ควรประพฤติ แม้**■**มีปัญญาแล้วยอมไม่กล้ากระทำการที่ทำให้**■**อื่นเดือดร้อน ไม่กล้าเบียดเบียน**■**อื่น ปัญหานี้ ถึง**■**นั้นยังไม่สำเร็จเป็นพระอริยบุคคล เป็นปุถุชนที่ยังเต็มไปด้วยอวิชชาหนาแน่นด้วยกิเลสก็ตาม แต่ก็ยังเป็นกัลยาณปุถุชน มีความดีตามสถานะของ**■**นั้น

พุทธศาสนิกชนทั้งหลาย พวกเรามาช่วยกันสร้างอริยทรัพย์ภายในกันเถิด เพราะหลักธรรมคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้านั้น ทรงสอนให้มีการสร้างทั้งอริยทรัพย์ภายนอกและอริยทรัพย์ภายใน แต่เวลานี้พวกเรากำลังหลงผิด หลงติดอารยธรรมของชาวตะวันตก และกำลังคิดสร้างแต่ทรัพย์ภายนอก มัวแต่แก่งแย่งชิงดีชิงเด่นกันด้วยความเห็นแก่ตัว บางครั้งเรายอมทำความผิด ยอมผิดศีลธรรม เพื่อให้ได้ทรัพย์สินนั้นมาครอบครอง และเพื่อให้ได้สถานะในสังคม โดยที่เราไม่คิดคำนึงเลยว่า เราไม่ได้**■**ครอบครองโลกนี้ชั่วกาลนาน วันหนึ่งเราจะต้องจากโลกนี้ไปและ

ทรัพย์สินต่างๆ ที่เราหามาด้วยความหลงผิด ยอมผิด ศีลธรรม ยอมทำชั่วทำบาป เพื่อได้ทรัพย์นั้นมาครอบครอง เราก็ไม่สามารถเอาไปได้ เราต้องทิ้งไว้ให้คนอื่นหลัง ครอบครองต่อไป กลายเป็นทรัพย์สินของแผ่นดิน ในขณะที่ เราจะสังเกตได้ มีหลายคนที่เคยพูดกันว่า สมัยนี้เขาเลิก เชื้อกันแล้วเรื่องบุญเรื่องบาป และเลิกประพฤติตัวอใน ศีลธรรม จารีตประเพณี เพราะคนที่ประพฤติเช่นนั้นเป็นคน ล้าสมัย เรื่องนี้ดิฉันขอเรียนว่า การที่เชื่อเรื่องบุญเรื่องบาป เป็นคนทันสมัยกว่า เพราะว่าเรื่องเจ้าลัทธิต่างๆ ที่ท่านได้ แสดงไว้ในพรหมชาลสูตร ที่สมณิกายก็บอกไว้ว่า สมัยก่อน พุทธกาลนั้นก็มีเจ้าลัทธิต่างๆ แสดงถึงเรื่องมิจฉาทิฎฐิ ๖๒ (ความเห็นผิด ๖๒ อย่าง) ซึ่งบางมิจฉาทิฎฐิก็แสดงว่า บุญ ไม่มี บาปไม่มี มิจฉาทิฎฐิบางพวกก็แสดงว่า โลกนี้ โลกหน้า ไม่มี ตายแล้วสูญ บางมิจฉาทิฎฐิแสดงว่าคุณบิดามารดาไม่มี คุณครูบาอาจารย์ไม่มี ฉะนั้นความเชื่อนี้ไม่ใช่ของใหม่ หลังจากที่ยิ่งศาสดาพระเจ้าได้ตรัสสั่ง

จรรยาแล้ว จึงนำสังจรรยา^๑นี้มาเผยแพร่สั่งสอนให้มนุษย์
เกิดมีศีลธรรม เลิกความหลงผิดนี้ไปได้

ส่วนความคิดว่า การผิด^๒ครองของ^๓อื่นเป็นเรื่อง
ทันสมัย ก็เช่นเดียวกัน ดิฉันได้เคยฟังพระคุณเจ้าไม่ทราบว่ามี
รูปใด แสดงออกทางวิทยุกระจายเสียงว่า สมัยหนึ่งได้มีลูก
เศรษฐี ๔ คน เป็นคนรูปร่าง ได้ใช้ทรัพย์สินของตนเอง ซื้อ
ทุกอย่างทุกอย่างตามที่ต้องการ ใช้ทรัพย์สินของตนเองทำใน
สิ่งที่ผิดศีลธรรมด้วย รวมทั้งผิด^๒ครอง^๓อื่น หลังจากลูก
เศรษฐีทั้ง ๔ คน ได้ถึงแก่กรรมลงไป ไปตกอ^๔ในอเวจีนรก
ซึ่งอ^๕ในหม้อที่มีน้ำโลหะร้อนตลอดเวลา ทุกข์ทรมาน ลูก
เศรษฐีทั้ง ๔ คนนี้จมลงไปอ^๖กันหม้อ และจะโผล่ขึ้นมาทีละ
คนแล้วก็จมลงไปใหม่และได้กล่าวคาถาเพียงคนละคำว่า พุ
สะ นะ โส ซึ่งคนเรียกกันว่า "หัวใจเปรต" ฉะนั้น การ
ประพฤติผิด^๒ไม่ใช่เรื่องใหม่เหมือนกัน เป็นของเก่าซึ่งคน
สมัยหนึ่งหลงผิด หลังจากพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ได้ทรง
แสดงสังจรรยาแล้ว บุคคลเหล่านั้นก็เลิกประพฤติปฏิบัติ
อย่างนั้น ได้ประพฤติปฏิบัติตรง ประพฤติปฏิบัติชอบ

ประเพณีปฏิบัติสมควรแก่ธรรม ดังนั้น การที่เรามีจารีตประเพณีอยู่ในกรอบของศีลธรรมนั้น จึงเป็นการยกสถานะของเราให้สูงกว่าสัตว์เดรัจฉาน เพราะสัตว์เดรัจฉานนั้นเขาสามารถที่จะแย่งชิงครองกันได้ และสามารถที่จะประพฤติผิดธรรมนองคลองธรรมได้เพราะเขาไม่ อันนี้เป็นวัฒนธรรมของบุคคลคนหนึ่ง ซึ่งเขาประพฤติปฏิบัติมา ก็สมควรแก่ประเพณีของคนกลุ่มเขา ส่วนเราอยากไปเอาอย่างเขาบ้าง เลยอ้างว่าทันสมัย พวกเราอยากจะไปเอาอย่างเขาและคิดว่าเป็นของง่าย ซึ่งไม่ต้องทวนกระแสกิเลส ก็เลยหาคำอ้างว่าสิ่งนี้ทันสมัย ส่วนในคำที่มีหลายคนกล่าวว่า พระพุทธศาสนาดี เพราะฝรั่งเขานับถือ ดิฉันขอเรียนอย่างตรงไปตรงมาดังนี้ ความจริงแล้วพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ท่านมีความดีของพระองค์อยู่แล้ว ฝรั่งจะนับถือหรือไม่นับถือท่านก็เป็นสิ่งที่ขึ้นต่อกับปัญญาหลักสัจธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าท่านตรัสเอง ย่อมเป็นหลักที่ไม่มีใครจะหักล้างได้ เพราะยิ่งไปค้นคว้าเท่าไร ก็ยิ่งแสดงถึงความจริงออกมา

ในอีกข้อหนึ่งที่ว่า หลักวิทยาศาสตร์กับหลัก
 พระพุทธศาสนาไม่ขัดกัน หรือบางคนกล่าวว่าหลัก
 พระพุทธศาสนาไม่ขัดต่อหลักวิทยาศาสตร์ก็เช่นเดียวกัน
 เพราะว่าหลักวิทยาศาสตร์ ค้นคว้าตามหลักธรรมของพระ
 สัมมาสัมพุทธเจ้า ดิฉันขอเรียนในข้อซึ่งดิฉันได้ฟังทางวิทยุ
 โดยพระเดชพระคุณท่านเจ้าคุณพระราชาธรรมาภรณ์ สมัย
 หนึ่งพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ท่านยังเป็นพระโพธิสัตว์ยังสร้าง
 บารมี๑ ท่านเกิดเป็นพระราชา และได้มีทำวสัฏกเทวราชป
 ลอมเป็นพราหมณ์ตาบอด มาขอดวงตาจากพระสัมมาสัม
 พุทธเจ้า สมัยซึ่งยังเป็นพระโพธิสัตว์๑ ได้เรียกหมอมาควัก
 ดวงตาของท่านใส่ให้พราหมณ์ตาบอด พราหมณ์๑นั้น
 สามารถมองเห็นโลกได้ เรื่องนี้หลายคนอาจปฏิเสธว่าไม่น่า
 เป็นไปได้ ในสมัยซึ่งวงการแพทย์ยังไม่เจริญ แต่หลังจากนั้น
 แล้ววงการแพทย์ได้เจริญขึ้น และมีหมอได้ฟังพระท่านแสดง
 ธรรม แสดงถึงความละเอียดและส่วนประกอบต่างๆ ของ
 ประสาทตา นายแพทย์ปัจจุบันได้ฟังก็ยอมรับ ว่าตรงตาม
 หลักที่เขาได้ศึกษามา และบางสิ่งบางอย่างละเอียดจนเขา

ยังศึกษาไม่ถึง ฉะนั้น เราจะว่า หลักพระพุทธศาสนาไม่ขัดต่อหลักวิทยาศาสตร์ ดิฉันว่ายังไม่ถูก เราควรจะใช้คำว่าหลักวิทยาศาสตร์ค้นคว้าตามหลักธรรมคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเฉพาะสิ่งที่เป็นรูปธรรม ส่วนสิ่งที่เป็นนามธรรมในพระพุทธศาสนา สติปัญญา ของฝรั่งยังไม่ค้นพบ พวกเราพุทธศาสนิกชน เป็นคนโง่คึกกว่าประชากรอีกหลายร้อยหลายพันล้านคน ซึ่งไม่มีโอกาสได้สัมผัสคุณพระรัตนตรัย แต่เป็นที่น่าเสียดายว่าเรากำลังละทิ้งแก้วมณี เพราะไม่ได้ศึกษาคำสอนของพระพุทธศาสนาอย่างแท้จริง ดิฉันเกรงอีกว่า วันหนึ่งคนศาสนาอื่น ซึ่งเวลานี้เขาก็กำลังทำอยู่แล้ว คือมาศึกษาหลักธรรมคำสั่งสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้วนำไปใส่ในคัมภีร์ของเขา และอ้างว่าเป็นคำสอนของศาสนาเขา ซึ่งชาวพุทธเราไม่สามารถจะท้วงติงได้ เพราะไม่ได้ศึกษาค้นคว้า จึงไม่ทราบว่่าข้อธรรมคำสั่งสอนข้อไหนเป็นของพระพุทธศาสนา ข้อไหนไม่ใช่คำสอนของพระพุทธศาสนา

อีกข้อหนึ่งคือที่คนกล่าวกันว่าต่อไปพระอาทิตย์จะขึ้นทางทิศตะวันตก เรื่องนี้ดิฉันรู้สึกว่าจะเป็นไปได้ เพราะเวลานี้ฝรั่งต่างชาติค่อยๆ หันมาศึกษาคำสอนของพระพุทธศาสนาและมีจำนวนเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ได้นำคำสั่งสอนของพระพุทธศาสนาไปประพฤติปฏิบัติได้สัมผัสผล คือได้ผลตามสถานะของเขา เวลานี้พวกเรากำลังตื่นทางด้านวัตถุและไปเอาเทคโนโลยีต่างๆ ของต่างชาติมาใช้ โดยที่เรามิได้รักษามรดกอันล้ำค่าของเรา (พระพุทธศาสนา) ที่มีไว้ส่วนคนต่างชาติที่ประเทศเขาเจริญในด้านวัตถุ กำลังล้มเลิกความเจริญทางด้านวัตถุ กำลังว่าเหวขาดที่พึ่งและหันมาพัฒนาจิตใจ มันจะกลายเป็นว่าเราทิ้งอริยทรัพย์ภายในและไปเอาเพียงทรัพย์ภายนอกของเขามา เราจะต้องมีปัญหาอย่างเขา คือเป็นโรคประสาทกันมากขึ้น เพราะขาดที่พึ่งทางใจ ฆ่าตัวตายกันมากขึ้น เสร็จแล้วเราก็ต้องไปศึกษาพระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธศาสนาในต่างประเทศ เพราะว่าเราได้ทิ้งรัตนะซึ่งเป็นแก้วมณีของเราไป จนคนอื่นได้นำไปครอบครองเสียหมดแล้ว กลายเป็นว่า เราต้องเป็น

ชาติที่ต้องติดตามศึกษาจากฝรั่ง โดยไม่มีที่สิ้นสุด ดิฉันว่า
 เรายังไม่สายเกินไป เพราะเวลานี้ นักเผยแพร่ธรรม ก็กำลัง
 เผยแพร่ออกในทุกรูปแบบคัมภีร์พระไตรปิฎกเราสามารถจะ
 ซ้อมมาศึกษาได้ เพียงแต่เราใช้ความพากเพียรอดทนศึกษา
 เวลาที่มีพระคุณเจ้าอโหหลายรูปซึ่งมีความ เราสามารถที่จะ
 สอบถามขอความจากท่านได้ ฉะนั้น ถ้าแม้ว่าเรารักษา
 อริยทรัพย์นี้ไว้ได้ เราคงจะเป็นนำทางวิญญูณ และไม่
 ต้องเป็นตามต่างชาติอีก ต่อไป โดยที่พุทธศาสนิกชนเรา
 พยายามศึกษาคำสอนของพระพุทธศาสนา นำคำสอนนั้น
 มาประพฤติปฏิบัติตาม สมควรแก่สถานะ และความ
 เหมาะสมของบุคคลนั้นๆ เมื่อปฏิบัติแล้ว เราย่อมสัมผัสผล
 ตามที่เราประพฤติปฏิบัติมา เมื่อเราเห็นเพื่อนมนุษย์เกิด
 ความทุกข์ยากเดือดร้อน เราสามารถที่จะแนะนำเขาได้ตาม
 หลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนา เพราะเราเป็น ได้
 ศึกษาโดยตรงตามพระไตรปิฎก และเราสามารถที่จะแนะนำ
 เขา ทั้งอริยทรัพย์ภายนอกและอริยทรัพย์ภายใน เมื่อเราเป็น
 ศึกษาก็จริง มีภัยมีปัญหาเกิดขึ้นภายใน หรือภายนอก

พระพุทธศาสนา เราย่อมจะสามารถแก้ไขได้ทั้งตั้งได้ โดย
 ใช้ปัญญาแก้ไขใช้โทษะ ดิฉันขอฝากความหวังนี้ไว้แก่
 พุทธศาสนิกชนทั้งหลาย ดิฉันมิได้หวังมากกว่า เราจะ
 สามารถแก้ไขปัญหาต่างๆ ได้ทั้งหมด แต่ดิฉันมีความหวังว่า
 พวกเราแม้ก่อกมลเล็กๆ สักก่อกมลหนึ่งที่พร้อมจะศึกษาและ
 รักษาพระธรรมคำสั่งสอนนี้ไว้ได้ ก็ยังดีกว่าเราไม่ได้ทำอะไร
 เลย

สุดท้ายนี้ดิฉันขอกราบขอบพระคุณ พระเดชพระ
 คุณท่านเจ้าคุณพระเทพเวที (ประยูร ปรยุตโต) และพระ
 เดชพระคุณท่านเจ้าคุณพระราชาธรรมนิเทศ (ระแบบ ฐิตญา
 โณ) ขออำนาจคุณพระศรีรัตนตรัย คือ พุทธรัตน ธรรมรัตน
 สังฆรัตน ได้โปรดอภิบาลรักษา พุทธศาสนิกชนทุกท่าน
 และมีพระคุณทุกท่าน ซึ่งช่วยให้หนังสือเล่มนี้ประสบความสำเร็จ
 เป็นรูปเล่ม จงประสบแต่ความสุข จงเจริญอก
 งามไพบูลย์ในธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า
 ประพฤติปฏิบัติธรรมจนถึงมรรคผลนิพพานโดยทั่วกันเทอญ
 สวัสดิ์ดีคะ

๓๕

พีชี่ ตัณทานุตร

หลักฐานในการอ้างอิง

พุทธธรรม โดยท่านพระเทพเวที (ประยูรย์ ปยุตโต)

พจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลธรรม, พจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับ

ประมวลศัพท์ โดยท่านพระเทพเวที (ประยูรย์ ปยุตโต)

หนังสือต่างๆ หลายเล่ม โดยท่านเจ้าคุณพระราชธรรมนิเทศ (ระแบบ
ฐิตญาโณ)

หนังสือธรรมปริทัศน์เล่ม ๑ ธรรมปริทัศน์เล่ม ๒ รวบรวมเรียบเรียงโดย
ท่านเจ้าคุณพระราชธรรมนิเทศ (ระแบบ ฐิตญาโณ)

ที่สำคัญที่สุดก็คือ พระไตรปิฎกฉบับสยามรัฐที่พิมพ์โดย มหามกุฏราช
วิทยาลัย

และกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์ให้คำแนะนำ

ได้แก่ ท่านพระเดชพระคุณท่านเจ้าคุณพระเทพเวที
(ประยูรย์ ปยุตโต) และพระเดชพระคุณพระราชธรรมนิเทศ
(ระแบบ ฐิตญาโณ)

ขอขอบคุณให้ความช่วยเหลือในการทำหนังสือเล่ม
นี้ คุณพินุพิมพ์ ให้งาม, คุณอุษา แต่สุจิ, คุณพีละออ ไทรระกิจ